Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. …/…, ar ko ievieš īpašus pasākumus lauksaimniecības jomā attālākajiem Eiropas Savienības reģioniem"

COM(2010) 498 galīgā redakcija

(2011/C 107/07)

Ziņotājs: ***José Maria ESPUNY MOYANO*** kgs

Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punktu un 304. pantu 2010. gada 7. oktobrī un 19. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. …/…, ar ko ievieš īpašus pasākumus lauksaimniecības jomā attālākajiem Eiropas Savienības reģioniem*"

COM(2010) 498 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 3. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 469. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 16. un 17. februārī (17. februāra sēdē), ar 182 balsīm par, 9 balsīm pret un 11 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. **Secinājumi un ieteikumi.**

1.1 Komiteja ierosina juridiskajā pamatā kopā ar 42. panta 1. punktu un 43. panta 2. punktu iekļaut arī Līguma par Eiropas Savienības darbību 349. pantu, jo atsauce vienīgi uz KLP pantiem ir nepietiekama, lai nodrošinātu attālākajiem Eiropas Savienības reģioniem paredzētu īpašu pasākumu pieņemšanu.

1.2 Komiteja norāda, ka ir jāsvītro atsauce uz formulējumu "apjomi" 18. panta 2. punkta e) apakšpunktā un jāprecizē šī noteikuma formulējums saistībā ar tā paša panta 4. punktu, lai nodrošinātu pasākumu un darbību plānošanas atbilstošu elastīgumu. Jāparedz, ka katrs pasākums ir saistīts ar finanšu pārskatu, nevis apjomu, un ir jāsvītro atsauce uz ierobežojumiem attiecībā uz katru darbību, jo tiem jābūt noteiktiem visa pasākuma līmenī.

1.3 Komiteja uzskata, ka elastīgie nosacījumi attiecībā uz ainavas un lauksaimniecības zemju tradicionālo iezīmju aizsardzības pasākumiem, jo īpaši saistībā ar terases balstošo akmens sienu saglabāšanu, kas ir spēkā Madeirā saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1698/2005 I pielikumā paredzēto gada maksimālā pieļaujamā apjoma divkāršošanu, par ko ir iespējams saņemt Eiropas Savienības atbalstu, ir jāattiecina arī uz citiem attālākajiem reģioniem.

1.4 Komiteja uzskata, ka 22. pantā ir jāiekļauj jauns punkts, kas lielos uzņēmumus attālākajos reģionos atbrīvotu no aizlieguma saņemt valsts atbalstu, kas paredzēts apdrošināšanas prēmiju maksājumiem lauksaimniecības jomā.

1.5 Komiteja aicina palielināt finansējumu banānu audzēšanas nozarei, izmantojot salu un nomaļo reģionu īpašu iespēju programmas (*POSEI* programmas), lai mazinātu negatīvo ietekmi, ko ES ražotājiem rada plānotais banānu importa tarifu samazinājums.

1.6 Komiteja uzskata, ka īpašais piegādes režīms katram reģionam jāparedz, ņemot vērā vietējo lauksaimniecības produkciju, kuras attīstību nedrīkst ierobežot pārāk liels atbalsts citu, tāpat vietēji ražotu produktu piegādei.

2. **Ievads.**

2.1 Eiropas Savienības attālākajiem reģioniem paredzēti īpaši pasākumi, kas norādīti Līguma par Eiropas Savienības darbību 349. pantā. Minētajā pantā noteikts, ka, ņemot vērā šo reģionu īpatnības un īpašās vajadzības, ir jāpieņem īpaši pasākumi, lai izstrādātu nosacījumus Līgumu, tostarp kopēju politiku piemērošanai minētajiem reģioniem. Patlaban LESD 349. pantā norādīti deviņi reģioni, kas pieder trim dalībvalstīm:

— Gvadelupa, Franču Gviāna, Martinika, Reinjona, Senbertelemī un Senmartēna (Francija);

— Azoru salas un Madeira (Portugāle);

— Kanāriju salas (Spānija).

2.2 Attiecībā uz Kopējo lauksaimniecības politiku (KLP) attālākajiem reģioniem piemēro īpašus pasākumus, kas iekļauti *POSEI* programmās, kuru galvenie instrumenti ir:

— atbalsts vietējai ražošanai,

— īpašs piegādes režīms, lai samazinātu konkrētu pamatproduktu piegādes izmaksas,

— papildu pasākumi, kuru galvenais mērķis ir pielāgot KLP attālāko reģionu īpatnībām.

2.3 Pirmo reizi īpašus pasākumus lauksaimniecības jomā attālākajiem reģioniem ieviesa 1991. gadā Francijas aizjūras departamentiem (*POSEIDOM*) un 1992. gadā Kanāriju salām (*POSEICAN*), Azoru salām un Madeirai (*POSEIMA*). *POSEI* noteikumus pārskatīja 2001. gadā, mainot īpašo piegādes režīmu un jo īpaši — metodi piegāžu atbalsta aprēķināšanai. Ar šo reformu ieviesa arī jaunus pasākumus vietējās ražošanas atbalstam un grozīja spēkā esošos pasākumus.

2.4 *POSEI* režīmu 2006. gadā skāra nozīmīga reforma, kuras rezultātā trīs *POSEI* programmas apvienoja vienā regulā — Padomes Regulā (EK) Nr. 247/2006. Ar šo regulu noteica jaunu pieeju *POSEI* programmu plānošanā, decentralizējot minēto procesu un dalībvalstu kompetentajām iestādēm nosakot atbildību par programmu izstrādi un grozīšanu, kā arī pārvaldību un uzraudzību. Jaunais režīms paredzēja elastīgāku un vietējām vajadzībām pielāgotu pārvaldību, kā arī vienkāršotas procedūras programmu grozīšanai. Grozītajā *POSEI* režīmā atspoguļojās arī 2003. gadā veiktā KLP reforma attiecībā uz tiešā atbalsta shēmām lauksaimniekiem, kurā tika ņemtas vērā attālāko reģionu lauksaimniecības īpatnības, atbrīvojot tos no atbalsta pielāgošanas un atsaistes.

2.5 Pēc tam Padomes Regulu (EK) Nr. 247/2006 vairākas reizes grozīja, lai ņemtu vērā 2006. gadā cukura un banānu nozarē veiktās reformas, kā arī KLP "veselības pārbaudi", lai novirzītu uz *POSEI* programmām budžetu, kas paredzēts tiešā atbalsta pasākumiem, kurus iepriekš pārvaldīja saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1782/2003, kā arī pārceļot citus tiešos atbalsta maksājumus, kas veikti 2007. un 2008. gadā.

2.6 Patlaban var apgalvot, ka *POSEI* programmas ir līdzvērtīgas KLP pirmajam pīlāram, kas attiecas uz attālākajiem reģioniem, un ir jāsaglabā to mehānismi, nodrošinot pienācīgus finanšu līdzekļus.

3. **Komisijas priekšlikuma kopsavilkums.**

3.1 Vispirms jāteic, ka Padomes Regulas (EK) Nr. 247/2006 grozītā redakcija vajadzīga, lai minēto regulu pielāgotu jaunākajām izmaiņām tiesību aktos, jo īpaši Lisabonas līgumam, kura spēkā stāšanās paredz koplēmuma procedūras piemērošanu Kopējai lauksaimniecības politikai. Saskaņā ar to ir jānošķir 290. pantā paredzētās Komisijas pilnvaras pieņemt vispārēji piemērojamus neleģislatīvus aktus (deleģētus aktus), kas papildina vai groza nebūtiskus leģislatīvu tiesību aktu elementus, no vienas puses, un 291. pantā paredzētās Komisijas pilnvaras attiecībā uz īstenošanas aktiem, no otras puses.

3.2 Regulas grozījumu mērķis ir arī veicināt regulas struktūras pārskatīšanu un pārstrādāšanu skaidrības un pārredzamības labad, kā arī tāpēc, lai tās noteikumus labāk pielāgotu *POSEI* lauksaimniecības režīma faktiskajam stāvoklim.

3.3 Minētā jaunā regula skaidrāk norāda režīma galvenos mērķus, kuru īstenošana notiek saskaņā ar *POSEI* režīmu un uzsver *POSEI* programmu galveno nozīmi. Turklāt regulas tekstā ir iekļauti konkrēti noteikumi attiecībā uz plānošanu, lai programmu pielāgošanu padarītu elastīgāku un tādējādi labāk spētu nodrošināt attālāko reģionu vajadzības.

3.4 Tiek ierosināta virkne konkrētu grozījumu:

— attiecībā uz Francijas aizjūras departamentiem paplašināt iespējas pārsūtīt produktus, kas uz vietas pārstrādāti no pamatproduktiem, un uz kuriem attiecināts īpašais piegādes režīms, neatmaksājot priekšrocību radījušo atbalstu,

— palielināt īpašā piegādes režīma finansējuma maksimālo summu Francijas un Portugāles attālākajiem reģioniem, nepalielinot kopējo budžeta dotāciju,

— iekļaut obligātu prasību programmās ietvert vietējās lauksaimnieciskās ražošanas atbalsta apjoma noteikšanas metodi.

3.5 Regulā arī noteikts, ka īpašais piegādes režīms jāizstrādā katram reģionam atkarībā no vietējās lauksaimnieciskās ražošanas, kuras attīstību nedrīkst ierobežot pārāk liels atbalsts to produktu piegādei, kurus ražo arī uz vietas.

3.6 Jaunais regulas priekšlikums neskar ne finanšu avotus, ne Kopienas atbalsta intensitāti un jebkurā gadījumā īpaši nemaina teksta satura būtību, bet gan struktūru.

4. **Vispārējas piezīmes.**

4.1 Attālāko reģionu lauksaimniecība ir nozīmīga vietējai ekonomikai, jo īpaši nodarbinātības ziņā, un tā ir arī svarīgs atbalsts vietējai lauksaimniecības pārtikas nozarei, kas ir nozīmīgākā ražošanas nozare šajos reģionos.

4.2 Lauksaimniecisko ražošanu attālākajos reģionos raksturo neaizsargātība, ko galvenokārt rada grūtības, kuras ir saistītas ar nomaļo atrašanās vietu, vietējo tirgu lielumu, to sadrumstalotību, nelabvēlīgiem klimatiskiem apstākļiem, mazajām saimniecībām vai kultūraugu nelielo dažādību — faktoriem, kas ievērojami samazina ražojumu konkurētspēju salīdzinājumā ar kontinentālajiem ražojumiem. Turklāt vietējā lauksaimniecība ir lielā mērā atkarīga no ārējā atbalsta gan resursu piegādes, gan ražojumu pārdošanas jomā, jo ģeogrāfiski atrodas ļoti tālu no piegādes avotiem un tirgiem.

4.3 Lielākajā daļā attālāko reģionu lauksaimnieciskajai ražošanai ir raksturīgs izteikts duālisms — uz eksportu orientēta lauksaimniecība un lauksaimniecība, kas ar produkciju nodrošina vietējos tirgus. Eksportam paredzētajiem ražojumiem nākas konkurēt ar produktiem, ko ražo pasaules valstis (Vidusjūras, Latīņamerikas u.c. valstis), kuras savus ražojumus pārdod arī Eiropas tirgū — to ražošanas izmaksas ir zemākas, un tirgus piekļuves nosacījumi kļūst arvien labvēlīgāki, pateicoties lauksaimniecības ražojumu tirdzniecības režīma progresīvajai liberalizācijai Eiropas Savienībā.

4.4 ES banānu audzēšanas nozarē bažas rada pakāpeniskā aizsardzības pasākumu atcelšana visattālāko reģionu galvenajiem eksporta produktiem. Eiropas Savienība 2009. gada 15. decembrī Pasaules Tirdzniecības Organizācijā parakstīja daudzpusēju nolīgumu par banānu tirdzniecību, kurā tika noteikts tarifu samazinājums līdz 176 *euro* par tonnu, no 2017. līdz 2019. gadam samazinot tarifu līdz 114 *euro* par tonnu. Turklāt ir parakstīti asociācijas līgumi ar Kolumbiju, Peru un Centrālamerikas valstīm; iespējams, ka tuvākajā laikā šāds līgums tiks parakstīts ar Ekvadoru. Minētajos līgumos noteikts vēl lielāks tarifu samazinājums: no 2020. gada tas būs tikai 75 *euro* par tonnu.

4.5 *POSEI* režīma 2006. gada reformai ir bijusi labvēlīga ietekme, lai režīmu labāk pielāgotu attālāko reģionu lauksaimniecības īpatnībām, nodrošinot, ka valsts un reģionālajām iestādēm ir lielākas pilnvaras programmu plānošanā, un tādējādi ieinteresētās puses varētu tiešāk iesaistīties atbalsta pasākumu noteikšanā.

4.6 Ierosinātie grozījumi nodrošina regulas noteikumu lielāku atbilstību režīma reālajai darbībai un sniedz lielāku elastību, lai programmas varētu pielāgot katra reģiona vajadzībām.

4.7 Attiecībā uz saskaņošanu ar Lisabonas līgumu Komisija ir ļoti centusies nošķirt deleģētos aktus no īstenošanas aktiem, mēģinot nemainīt spēkā esošos mehānismus, lai netraucētu sistēmas pašreizējo darbību, tomēr Komisijas priekšlikums ir mazliet sasteigts, jo tajā iekļautā informācija nav pilnīga, ņemot vērā, ka nav zināms viss regulas teksta saturs, ko izstrādās saskaņā ar jauno komitoloģijas procedūru.

5. **Īpašas piezīmes.**

5.1 Patlaban *POSEI* regulai ir divkāršs juridiskais pamats: Līguma par Eiropas Savienības darbību divi panti attiecībā uz Kopējo lauksaimniecības politiku (iepriekšējais 36. un 37. pants) un īpašais pants par attālākajiem reģioniem (bijušā 299. panta 2. punkts). Tomēr regulas grozījuma priekšlikumā juridiskais pamats aprobežojas ar jauno 42. pantu un 43. panta 2. daļu attiecībā uz KLP un neiekļauj jauno 349. pantu par attālākajiem reģioniem. Atsauce uz pantiem, kuri attiecas uz KLP, nav pietiekama, lai attālākajos reģionos ieviestu īpašus pasākumus, jo īpašais pants ietver juridisku atbalstu visiem tiem noteikumiem, kas saistīti ar attālāko reģionu īpašo stāvokli.

5.2 Regulas 18. pantā tiek ierosināti jauni noteikumi, kas paredz kompetento valsts iestāžu iesniegto *POSEI* programmu obligātos elementus. Tomēr daži noteikumi rada interpretācijas neskaidrības. Vajadzētu svītrot 18. panta 2. punkta e) apakšpunktu, jo šis noteikums ir neskaidrs, turklāt tajā atkārtojas tā paša panta 4. punktā minētais, un jebkurā gadījumā katrai darbībai tiek paredzēti atbalsta piešķiršanas nosacījumi un produkti. Apjomu iekļaušana pasākumu apraksta obligātajā saturā rada sarežģījumus, nevis palīdz, jo katrs pasākums ietver vairākas darbības, un nav nozīmes atsaukties uz to pašu pasākuma aprakstā. Regulas 18. panta 4. punktā maksimālā daudzuma noteikšana katrai darbībai ir lieka un mazina pārvaldības elastīgumu, jo jebkurā gadījumā tiek paredzēts individuālais atbalsts un saņēmēji.

5.3 Attiecībā uz ainavas un lauksaimniecības zemju tradicionālo iezīmju aizsardzības pasākumiem, jo īpaši terases balstošo akmens sienu saglabāšanu, jāteic, ka dažos attālākajos reģionos arī ir nepieciešams veicināt šādu saglabāšanu, jo īpaši, ņemot vērā to, ka tradicionālās ainavas un zemes platību pienācīgai saglabāšanai ir ļoti liela nozīme sarežģītā reljefa un augsnes īpašību dēļ. Tāpēc regulas 21. panta 1. punktā ir jānorāda, ka arī citiem reģioniem jāpiemēro elastīgie nosacījumi, kas ir spēkā Madeirā saistībā ar Regulas (EK) Nr. 1698/2005 I pielikumā paredzēto gada maksimālo pieļaujamo apjomu divkāršošanu, par ko ir iespējams saņemt Eiropas Savienības atbalstu.

5.4 Dažos attālākajos reģionos liela nozīme ir kolektīvās apdrošināšanas sistēmām, kuru noteikumos iekļauta prasība, lai līgumslēdzējs būtu nozare kopumā. Tas, ka lielie uzņēmumi nevar iegūt valsts atbalstu kolektīva apdrošināšanas līguma noslēgšanai, sadārdzina apdrošināšanas prēmiju izmaksas maziem un vidējiem ražotājiem un neveicina apdrošināšanas sistēmas ilgtspējīgumu. Jāņem vērā, ka attālākajiem reģioniem ir neliela teritorija, un dažos no tiem izmanto īpašus apdrošināšanas veidus ražai, tāpēc ir jārada stimuli, lai katra apakšnozare varētu izmantot atbilstošu kolektīvās apdrošināšanas sistēmu.

5.5 Ženēvā daudzpusējā nolīgumā noteiktais tarifu samazinājums banānu tirdzniecības jomā jau tagad negatīvi ietekmē banānu pārdošanas cenas un līdz ar to arī ES ražotāju ienākumus. Negatīvo ietekmi vēl vairāk pastiprinās papildus tarifu samazinājums, kas paredzēts divpusējos nolīgumos ar Andu un Centrālamerikas valstīm. Lai mīkstinātu ES banānu audzēšanas nozares straujo konkurētspējas kritumu, kuru izraisīja būtiska tarifu samazināšana, ir svarīgi ieviest tādus kompensācijas pasākumus, kas mazinās negatīvo ietekmi. Lai saglabātos ES ražotāju ienākumi, ir jāpalielina finansējums banānu audzēšanas nozarei, izmantojot *POSEI* programmas.

Briselē, 2011. gada 17. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs

Staffan NILSSON